

บันทึกวิเคราะห์สรุป
สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขอเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

เพื่อให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยกำหนดกลไกการดำเนินการตามหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ และใช้อำนาจโดยสุจริต เทียบธรรม กล่าวหา และปราศจากอคติ ทั้งปวงในการใช้ดุลยพินิจ โดยในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงาม และบริบทของสังคมไทยเป็นสำคัญด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นระบบ

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ร่างพระราชบัญญัติร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๒.๑ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กำหนดให้มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้เป็นกลางทางการเมือง และมีความรู้และประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ (ร่างมาตรา ๘) ทั้งนี้ โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว (ร่างมาตรา ๑๙)

๒.๒ คณะกรรมการสรรหา

กำหนดให้มีคณะกรรมการสรรหา ประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน กรรมการสรรหา โดยมีประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ประธานศาลปกครองสูงสุด ผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน องค์กรละหนึ่งคน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสามคน ผู้แทนสภานายความหนึ่งคน ผู้แทนสภาวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุข เลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน และผู้แทนสภาวิชาชีพสื่อมวลชนเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน และให้กรรมการสรรหาข้างต้นมีมติเลือกอาจารย์ประจำหรือผู้เคยเป็นอาจารย์ประจำในสถาบันอุดมศึกษาที่สอนหรือทำงานวิจัยหรือทำงานด้านสิทธิมนุษยชนมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปี หนึ่งคน เป็นกรรมการสรรหา ทั้งนี้ ตามวิธีการที่ตกลงร่วมกัน สำหรับองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนและสภาวิชาชีพต้องเป็นองค์กรหรือสภาวิชาชีพที่ได้จัดแจ้งไว้กับสำนักงาน โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจัดแจ้ง การรับจัดแจ้ง และการเลือก

กันเองให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด (ร่างมาตรา ๑๑ และร่างมาตรา ๑๒) ซึ่งคณะกรรมการสรรหาจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง โดยในการสรรหาอย่างน้อยจะต้องมีกระบวนการที่ประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ต้องระบุจำนวนตำแหน่งกรรมการที่สรรหาหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่จะใช้ในการสรรหาทุกขั้นตอน มีการประกาศรับสมัครหรือการเสนอชื่อบุคคลซึ่งต้องกระทำโดยเปิดเผย และให้กรรมการสรรหาปรึกษาหารือเพื่อคัดสรรให้ได้บุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ และมีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม มีทัศนคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จ รวมตลอดทั้งคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทั้งหญิงและชาย ทั้งนี้ ผู้ได้รับการสรรหาเพื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา (ร่างมาตรา ๑๓ ร่างมาตรา ๑๔ และร่างมาตรา ๑๕) ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครหรือผู้ได้รับการสรรหา ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด (ร่างมาตรา ๑๖) และในกรณีที่มีปัญหาว่ากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติผู้ใดพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุลาออกหรือขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามหรือไม่ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด (ร่างมาตรา ๒๐ วรรคสาม)

๒.๓ การแต่งตั้งบุคคลเพื่อทำหน้าที่เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นการชั่วคราว

ในกรณีที่กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่เพราะถูกกล่าวหาและศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประทับรับฟ้อง และมีกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทำหน้าที่เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นการชั่วคราวให้ครบเจ็ดคน โดยให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งทำหน้าที่ในฐานะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้จนกว่ากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ตนทำหน้าที่แทนจะปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทน (ร่างมาตรา ๒๒)

๒.๔ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(๑) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกกรณีโดยไม่ล่าช้า เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง จัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศเสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ต่อประชาชน เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ชี้แจงและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องโดยไม่ชักช้าในกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม และสร้างเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน (ร่างมาตรา ๒๖)

ทั้งนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวต้องมุ่งหมายที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นระบบ และต้องเฝ้าระวังและติดตามเหตุการณ์หรือสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยต้องประสานหรือแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน และภาคประชาสังคม (ร่างมาตรา ๓๓) ตลอดจนต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยสุจริตเที่ยงธรรม กล้าหาญ และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลยพินิจ และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามมาตรฐานทางจริยธรรม ทั้งต้องคำนึงถึงความผาสุกของประชาชนชาวไทยและผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติเป็นสำคัญ และต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามและบริบทของสังคมไทยเป็นสำคัญด้วย (ร่างมาตรา ๒๕)

(๒) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจในการส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือกับบุคคล หน่วยงานของรัฐ และภาคเอกชน ในการศึกษา วิจัย และเผยแพร่ความรู้และพัฒนาความเข้มแข็งด้านสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งในการให้ความช่วยเหลือหรือเยียวยาแก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมและเผยแพร่ให้เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไปตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนของแต่ละบุคคลที่ตัดเทียมกัน และการเคารพในสิทธิมนุษยชนของบุคคลอื่น ซึ่งอาจแตกต่างกันในทางวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และศาสนา และส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน และองค์การระหว่างประเทศในด้านสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการเข้าเป็นภาคีหรือการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตลอดจนออกระเบียบหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และหน้าที่และอำนาจอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่น (ร่างมาตรา ๒๗)

(๓) กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการทำงาน และต้องดำเนินการตามมติของคณะกรรมการ เว้นแต่มีบทบัญญัติหรือที่คณะกรรมการมอบหมายให้กรรมการแต่ละคนกระทำได้ แต่ในการใช้อำนาจนั้นจะต้องมีการปรึกษาหารือร่วมกันด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด (ร่างมาตรา ๒๘)

(๔) กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะต้องดำเนินการโดยมุ่งหมายที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นระบบ และต้องเฝ้าระวังและติดตามเหตุการณ์หรือสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะต้องดำเนินการโดยการประสานหรือแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน และภาคประชาสังคม (ร่างมาตรา ๓๓)

๒.๕ การให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือกับองค์กรอิสระอื่น

ในกรณีที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า มีผู้กระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่อยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่น ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีหนังสือแจ้งองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไปโดยไม่ชักช้า และในกรณีที่เห็นว่าการดำเนินการเรื่องใดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอาจเข้าลักษณะเป็นการกระทำที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่นด้วย ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติปรึกษาหารือร่วมกับองค์กรอิสระอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนด

แนวทางในการดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละองค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ซ้ำซ้อนกัน (ร่างมาตรา ๖)

๒.๖ การป้องกันการแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กำหนดให้ในระหว่างการดำรงตำแหน่ง กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต้องไม่รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย นิติบุคคลตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจหรือกิจการหรือจดทะเบียนสาขาอยู่ในหรือนอกราชอาณาจักร นิติบุคคลที่จดทะเบียนในราชอาณาจักรโดยมีบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยมีทุนหรือเป็นผู้ถือหุ้นเกินกว่าร้อยละสี่สิบเก้า หรือองค์การหรือนิติบุคคลที่มีรายได้หลักจากทุนหรือเงินอุดหนุนจากต่างประเทศ แต่ไม่ใช่บังคับกับกรณีที่กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับเชิญจากองค์การระหว่างประเทศหรือหน่วยงานของรัฐต่างประเทศให้ไปประชุมหรือสัมมนาในต่างประเทศโดยผู้เชิญเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้ว (ร่างมาตรา ๒๔)

๒.๗ การตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน

หากความปรากฏต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่ว่าโดยทางใดไม่ว่าจะมีผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียนหรือไม่ก็ตามว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้น ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและทำความเข้าใจปรากฏโดยไม่ล่าช้า และต้องศึกษาและวิเคราะห์ให้ทราบถึงสาเหตุของการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยมุ่งเน้นที่จะแก้ไขปัญหาและป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องนั้นหรือลักษณะเดียวกันนั้นขึ้นอีก (ร่างมาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง)

๒.๘ การแจ้งหรือร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เมื่อบุคคลใดได้รับความเสียหายหรือพบเห็นว่ามีการกระทำความผิดเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้น บุคคลนั้นมีสิทธิแจ้งหรือร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกำหนด โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะต้องไม่เป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น และต้องดำเนินการโดยมุ่งหมายให้การเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็ว และไม่มีลักษณะบังคับให้ต้องเปิดเผยตัวตนของผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียน เว้นแต่เป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับประโยชน์ของผู้ร้องเรียนเป็นการเฉพาะตัวซึ่งจำเป็นต้องทราบตัวบุคคลเพื่อประโยชน์ในการติดต่อขอข้อมูลหรือแจ้งผลการดำเนินการ (ร่างมาตรา ๓๔ วรรคสอง) และห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อมูลอันทำให้สามารถระบุตัวตนของผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียนรวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยข้อมูลเพื่อปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจหรือตามกฎหมายหรือตามคำสั่งศาล (ร่างมาตรา ๔๖) ทั้งนี้ เมื่อผลการพิจารณาเป็นประการใด คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องแจ้งให้ผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียนทราบด้วย เว้นแต่ผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียนมิได้แจ้งสถานที่อยู่ที่จะติดต่อได้ (ร่างมาตรา ๓๔ วรรคสาม)

๒.๙ การตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงหรือข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณา

(๑) กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจให้หน่วยงานของรัฐ ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานดังกล่าว หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือมาให้ถ้อยคำ หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่น

ที่เกี่ยวข้อง และเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้ รวมทั้งออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าใช้จ่าย ค่าเบี้ยเลี้ยง และค่าเดินทางของบุคคลที่มาให้ความเห็นหรือถ้อยคำ และการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งต้องกระทำเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ ในการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอาจดำเนินการโดยประการใด ๆ ซึ่งต้องไม่สร้างชั้นตอนหรือเป็นภาระแก่บุคคลหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมากเกินไป และต้องเปิดโอกาสให้ผู้ร้องเรียนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานประกอบคำชี้แจงของตนได้ตามสมควร (ร่างมาตรา ๓๕)

(๒) ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องได้ข้อมูลหรือมีการศึกษาเรื่องใด คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะขอให้สำนักงานจ้างบุคคลหรือสถาบันซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญดำเนินการในเรื่องนั้นได้ตามที่จำเป็น หรือในกรณีที่ไม้อาจหลีกเลี่ยงได้จะแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวแทนก็ได้ โดยต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้ ก่อนการจ้างหรือแต่งตั้ง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องกำหนดเป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และระยะเวลาของการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวไว้ให้ชัดเจน (ร่างมาตรา ๒๙)

๒.๑๐ การดำเนินการกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เป็นเรื่องเฉพาะตัว

(๑) กรณีที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตรวจสอบแล้วเห็นว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนเรื่องใดเป็นเรื่องเฉพาะตัวเป็นรายกรณี ให้แจ้งหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าวตามหน้าที่และอำนาจภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกำหนด ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าหกสิบวัน โดยให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าว รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายในกรณีนั้นด้วย (ร่างมาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง)

(๒) ให้หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่ได้รับแจ้งภายในเวลาที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกำหนด ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าหกสิบวันแล้วแจ้งผลให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด (ร่างมาตรา ๓๖ วรรคสอง) แต่ในกรณีที่ไม่อาจดำเนินการได้เนื่องจากไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนนั้น หรือเป็นการร้องเรียนโดยใช้สิทธิไม่สุจริต หรือได้มีการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมแล้ว หรือมีเหตุจำเป็นอื่นใด ให้แจ้งให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบก่อนพ้นกำหนดเวลาที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกำหนด (ร่างมาตรา ๓๖ วรรคสาม) และในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องมิได้ดำเนินการดังกล่าวภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจัดทำรายงานเสนอคณะรัฐมนตรี (ร่างมาตรา ๓๖ วรรคสี่)

๒.๑๑ การดำเนินการแทนผู้เสียหายในกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเรื่องใดเป็นความผิดอาญา

หากการละเมิดสิทธิมนุษยชนเรื่องใดเป็นความผิดอาญา และผู้เสียหายไม่อยู่ในฐานะที่จะร้องทุกข์หรือกล่าวโทษด้วยตนเองได้ ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมอบหมายมีอำนาจร้องทุกข์หรือกล่าวโทษได้โดยให้ถือว่าเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ร่างมาตรา ๓๗)

๒.๑๒ การดำเนินการกรณีมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน

กรณีที่กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติผู้ใดพบเห็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและจำเป็นต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน ซึ่งหากปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่มีทางเยียวยาได้ในภายหลัง กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติผู้นั้นอาจแจ้งให้หน่วยงานของรัฐให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานนั้นได้ แล้วแจ้งให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบ ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติผู้นั้นอาจสั่งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือตามที่เห็นสมควรก็ได้ (ร่างมาตรา ๓๘)

๒.๑๓ การจัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ

(๑) กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่จะต้องจัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศประจำปี โดยต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ เพื่อเสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ทั้งนี้ หากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจัดทำรายงานไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา จะขยายเวลาออกไปอีกไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันก็ได้ แต่ต้องแจ้งให้รัฐสภาทราบ ในกรณีที่ยังไม่สามารถเสนอรายงานดังกล่าวต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีได้ภายในกำหนดเวลาที่ขยาย ให้คณะกรรมการพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ (ร่างมาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม)

(๒) ในกรณีที่มีสถานการณ์อันกระทบหรือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นอย่างรุนแรง ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการตรวจสอบแล้วจัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศในเรื่องนั้นขึ้นเป็นการเฉพาะ เพื่อรายงานให้รัฐสภาและคณะรัฐมนตรีทราบโดยเร็ว พร้อมทั้งเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป (ร่างมาตรา ๔๐ วรรคสอง)

(๓) ในการจัดทำรายงานผลตาม (๑) และ (๒) ให้กระทำการสรุปโดยอย่างน้อยในรายงานต้องประกอบด้วย ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยมีให้รายละเอียดอันเป็นการเปิดเผยความลับของบุคคลหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำเป็น และต้องคำนึงถึงความถูกต้อง เป็นธรรม และผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติเป็นสำคัญด้วย ทั้งนี้ ให้หน่วยงานของรัฐที่คณะกรรมการร้องขอ แจ้งข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในส่วนที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจให้คณะกรรมการทราบ (ร่างมาตรา ๔๐ วรรคสี่)

(๔) กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องจัดให้มีแผนการดำเนินการเพื่อจัดทำรายงานดังกล่าวให้เป็นไปโดยไม่ชักช้า และแล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ (ร่างมาตรา ๔๑)

๒.๑๔ การเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ในกรณีที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่าการแก้ไขปัญหาหรือการป้องกันเพื่อมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องใดหรือลักษณะใดขึ้นอีก จำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุง

กฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ให้คณะกรรมการจัดทำข้อเสนอแนะเสนอต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป (ร่างมาตรา ๔๒)

๒.๑๕ การชี้แจงและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องในกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม

กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องตรวจสอบและชี้แจงหรือจัดทำรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องของสถานการณ์นั้นโดยไม่ชักช้าเพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป และให้สรุปไว้ในรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศประจำปีด้วย (ร่างมาตรา ๔๔)

๒.๑๖ การพิจารณาดำเนินการตามรายงานหรือข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กำหนดให้รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมโดยเร็ว กรณีใดไม่อาจดำเนินการได้หรือต้องใช้เวลาในการดำเนินการให้แจ้งเหตุผลให้คณะกรรมการทราบโดยไม่ชักช้า และในกรณีที่เห็นสมควร คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอาจเผยแพร่รายงานหรือข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติหรือผลการดำเนินการของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปได้ (ร่างมาตรา ๔๓)

๒.๑๗ การจัดทำรายงานประจำปี

กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ โดยอย่างน้อยให้คณะกรรมการสรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการด้วย และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป (ร่างมาตรา ๔๕)

๒.๑๘ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นส่วนราชการ และมีฐานะเป็นนิติบุคคล และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ร่างมาตรา ๔๗ และร่างมาตรา ๔๙) มีหน้าที่และอำนาจในการรับผิดชอบงานธุรการและดำเนินการเพื่อให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติบรรลุภารกิจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และกฎหมายอื่น รวมทั้งอำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และดำเนินการศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือองค์กรอื่นใดในด้านสิทธิมนุษยชน ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดหรือที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมอบหมาย (ร่างมาตรา ๔๘) โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขึ้นตรงต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ร่างมาตรา ๕๓)

๒.๑๙ บทกำหนดโทษ

กำหนดโทษทางอาญาสำหรับกรณีที่มีการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการให้ความเห็น ข้อมูล หรือพยานหลักฐานใดแก่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติโดยไม่มีเหตุอันสมควร และกรณีที่มีการเปิดเผยข้อมูลอื่นทำให้ สามารถระบุตัวตนของผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียน หรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๕๙)

๒.๒๐ บทเฉพาะกาล

(๑) กำหนดบทเฉพาะกาลให้ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ แต่ให้ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่แต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ โดยให้สิทธิได้รับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นตามที่ได้รับอยู่ในวันก่อนวันที่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ แต่ให้มีสิทธิได้รับบำเหน็จตอบแทน โดยให้ถือว่าเป็น การพ้นจากตำแหน่งเพราะลาออก การคำนวณระยะเวลาให้คำนวณตั้งแต่วันที่ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจนถึงวันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ และในกรณีผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต่อไปนั้น ตาย ลาออก หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่ว่า ด้วยเหตุใด และมีผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครอง สูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติทำหน้าที่เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นการชั่วคราว (ร่างมาตรา ๖๐)

(๒) กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับการดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการสรรหา ผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในวาระเริ่มแรก (ร่างมาตรา ๖๑)

(๓) กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับให้เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยังคงเป็น เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๖๒)

(๔) กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นสำนักงาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และบรรดาสถิติ หน้าที่ และความผูกพันใด ๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มีอยู่กับบุคคลใดในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้โอนมาเป็นของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๖๓)

(๕) กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับให้โอนบรรดางบประมาณ ทรัพย์สิน ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาเป็นของสำนักงาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้ถือว่าสิทธิ และประโยชน์อื่นใดซึ่งข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างดังกล่าวได้รับตามพระราชบัญญัติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นสิทธิและประโยชน์อื่นใดที่ได้รับต่อไปตาม

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้พระราชบัญญัติเครื่องแบบกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป จนกว่าจะมีระเบียบตามมาตรา ๔๙ (๗) ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๖๔)

(๖) กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับโดยในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายว่าด้วย เงินเดือน เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่นของกรรมการตามมาตรา ๓๑ ให้ประธาน กรรมการและกรรมการได้รับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่นเช่นเดียวกับ ประธานกรรมการหรือกรรมการในองค์กรอิสระอื่น แล้วแต่กรณี (ร่างมาตรา ๖๕)

(๗) กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับให้บรรดาระเบียบ ประกาศ และคำสั่ง ที่ออกตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อน วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๖๖)

(๘) กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับให้บรรดาระเบียบ ประกาศ และคำสั่ง ที่ออกตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อน วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๖๗)
